

SHARP-ДИПЛОМАТІЯ КИТАЮ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Слободяник О.Г.

аспірант кафедри міжнародної інформації

Інституту міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Практика сучасних міжнародної взаємодії, що стосується зовнішньої політики провідних акторів світу, свідчить про вплив інноваційних комунікацій на реалізацію зовнішньополітичних інтересів, підтримку національних пріоритетів і позиціонування країни в міжнародних відносинах. Так, провідний теоретик США Дж. Най-мол. у книзі «Майбутнє влади» запропонував сучасне бачення стратегії «sharp power» (гострої сили), яка характеризується «використанням маніпулятивної дипломатичної політики однією країною для впливу та руйнування політичної системи певної визначеної країни» [1].

Дипломатія «sharp power» суттєво відрізняється від дипломатії «soft power», яка створює позитивне враження про країну і надає змогу впливати на рішення іншої країни через переконання політикуму і спільноти у правильності управлінських рішень політичної влади. Стратегія «sharp power» може включати «спроби однієї країни маніпулювати та керувати інформацією про себе у засобах масової інформації та освітніх системах іншої країни, з метою ввести в оману або розділити громадську думку в обраній країні або відвернути увагу від негативної інформації про себе» [2].

Останнім часом дипломатія «sharp power» стає більш важливою у відносинах міжнародних акторів, оскільки, на погляд фахівців, «такі авторитарні країни, як Китай та Росія, намагаються маніпулювати культурою, системами освіти та засобами масової інформації, щоб вплинути на демократичні режими». Зокрема, китайський уряд, підкреслюється у дослідженнях, здійснює підтримку своєї політики шляхом нейтралізації критики Китаю за межами країни; а Росія намагається представити політику демократії менш привабливою через критику цілісності демократій та ідей, що лежать в основі демократичних систем. Поширення стратегії «sharp power», у зовнішній політиці держав, підкреслюють науковці, полягає в тому, що «авторитарні держави намагаються впливати на міжнародну взаємодію через «гостру» дипломатію, яка зумовлюється ідеологією, що підтримує привілеї державної влади над особистою свободою і є принципово ворожою для відкритих дискусій і незалежної думки» [3].

Практика дипломатії «sharp power» відрізняється за різних політичних режимів, проте, як правило, передбачає цензуру і маніпуляції, що використовуються не для завоювання прихильності громадськості, а для погіршення цілісності незалежних інституцій. Крім того, як стверджують дослідники, Китай, Росія та інші авторитарні режими прагнуть зміцнити вплив у своїх регіонах і в усьому світі в цілому, враховуючи, що піднесення

авторитаризму як домінуючої політичної форми призведе до використання «sharp power» як інструменту зовнішньої політики. Провідні міжнародні актори розуміють загрози, які створюють Китай і Росія, проте не надають прискіпливої уваги актуальним проблемам зовнішньополітичного співтовариства. Відтак поширення дипломатії «sharp power», вважають фахівці, зумовлюється технологічними інноваціями в телекомунікаціях та соціальних медіа, які вважаються викликом для глобальної демократії, проведення правової міжнародної політики та ефективного співробітництва [4-5].

Безпрецедентне економічне, технологічне і військове піднесення Китаю сприяє відновленню лідерства держави в Азійсько-Тихоокеанському регіоні і конкуренції в глобальному управлінні з провідними міжнародними акторами, що спричинить, як зазначають фахівці, небезпечні наслідки для міжнародної системи загалом. Зокрема, у Східній Азії Китай використовував морські сили для домінування в Південно-Китайському та Східно-Китайському морях, а також зміцнював регіональний військовий баланс для стримування інтересів інших країн, зокрема США, в сфері економіки та безпеки, які, «нерозривно пов'язані з подіями на просторі від Західної частини Тихого океану і Східної Азії до Індійського океану та Південної Азії, що створюють цілий комплекс зростаючих завдань і можливостей для просування політики лідерства» [7].

Водночас, як стверджується в аналітичних дослідженнях, посилення «sharp power» Китаю зумовлює переваги країни в одному з ключових регіонів світу, що може призвести до потенційного конфлікту у видимій перспективі. Як повідомляють світові медіа, «китайські стратеги готуються до «короткої, гострої війни» з американськими та східно-азійськими союзниками для досягнення «ескалаційного домінування» в конфлікті». Наприклад, якщо Китай прагне уникнути конфлікту з США, то програми «soft power», які збільшують залучення США до Китаю, і навпаки, можуть принести користь обом країнам, а що стосується транснаціональних питань, таких як зміна клімату, обидві країни можуть ефективно співпрацювати для довірчих відносин і створення мереж, які забезпечать таке співробітництво [8].

«Sharp» дипломатія Китаю створює розділову межу між «soft power» і «sharp power»: зокрема, коли Міжнародне радіо «Китай» активно підтримує 33 радіостанції в 14 країнах, межі «sharp power» перетинаються і спостерігається порушення волонтаризму, тобто порушення всіх добровільних, а не примусових форм суспільних об'єднань, що перешкоджає змістовному вибору політичних позицій. А коли держави маніпулюють візовим режимом або обмежується доступ до критики та заохочення самоцензури, такі дії перетворюються на «sharp power». Оскільки демократичні режими співвідносяться з громадянським суспільством, що означає прозорість відносин влади і нації, підкреслюють дослідники, Китай міг би генерувати більше «soft power», а не зосереджуватися на певному жорсткому партійному контролі в управлінні державою. Хоча, йдеться у доповіді дослідницької лабораторії коледжу Вільгельма і Мері у Вірджинії «Громадські комунікації: кількісна оцінка «soft» дипломатії Китаю та її «добросусідський вплив», було б помилкою заборонити китайські зусилля «soft power» тільки тому, що вони

іноді перетворюються на «sharp power», однак важливо ретельно стежити за розділовою межею між силовим інструментарієм [9].

Наприклад, Ханьбан, урядове агентство, яке керує 500 Інститутами Конфуція та 1000 класів Конфуція, які Китай підтримує в університетах і школах по всьому світу для просування китайської мови та культури, має протистояти встановленню обмежень для академічних свобод, оскільки перетин цієї межі призвів до розформування деяких інститутів Конфуція у впливових країнах світу. Як свідчать такі випадки, найкращим захистом від використання китайських інструментів «sharp» дипломатії є переваги принципів демократії у міжнародній взаємодії. Існує загальний консенсус, що уряд Китаю посилює спроби впливати на політику інших країн та спільноти безпосередньо у визначеному національному середовищі для зміцнення своїх репутаційних позицій.

Згідно з аналітичними розвідками, Китай розробив свою стратегію «sharp» дипломатії для різних країн на основі локальних чинників, таких як «проникнення Інтернету, чисельність китайської діаспори та протестні настрої суспільства». Китайська «sharp» дипломатія класифікується за такими категоріями, як: інформаційна дипломатія (присутність китайських ЗМІ за кордоном), культурна дипломатія (Інститути Конфуція та культурні заходи), обмінна дипломатія (навчання за кордоном та міста-побратими), фінансова дипломатія (інвестиції та гранти), «елітна» дипломатія (візити та обмін на високому рівні). Відтак Китай спрямовує значні зусилля на вплив у таких розвинених країнах, як Японія, Південна Корея і Австралія, залучаючи найбільший обсяг і найрізноманітніші заходи китайської дипломатії, яка є відмінною рисою китайської «sharp power» у масовій свідомості світової спільноти [10].

Отже, «sharp» дипломатія ефективно реалізується у практиці міжнародних відносин Китаю, оскільки застосування такого комунікативного інструментарію забезпечує урядовим інституціям китайської держави можливість для позиціонування політики країни в світі, оперативного реагування на нагальні потреби для забезпечення національних інтересів та розуміння китайської громадської думки щодо ролі Китаю у процесах глобального управління.

Список використаних джерел

1. Nye J. Jr. How Sharp Power Threatens Soft Power. Retrieved from [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2018-01-24/how-sharp-power-threatens-soft-power>
2. Walker Ch., Kalathil Sh., Ludwig J. Soft power is out; sharp power is in. Here's how to win the new influence wars [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://foreignpolicy.com/2018/09/14/forget-hearts-and-minds-sharp-power/>

3. Isackson P.: The Role of Sharp Power in Diplomacy [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.fairobserver.com/region/north_america/soft-power-hard-power-joseph-nye-diplomacy-world-politics-news-today-56123/
4. Taehwan K. Authoritarian Sharp Power: Comparing China and Russia [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.theasanforum.org/authoritarian-sharp-power-comparing-china-and-russia/>
5. Fitzgerald J. China in Xi's «New Era»: Overstepping Down Under [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://muse.jhu.edu/article/690074>
6. The sharp power of development diplomacy and China's edge [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.orfonline.org/expert-speak/sharp-power-development-diplomacy-china-edge/>
7. Schneider M. Sharp Power Focus on China [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.publicdiplomacycouncil.org/2018/04/23/sharp-power-focus-on-china/>
8. Бебик В.М. Стратегічні комунікації КНР: зовнішньополітичні, економічні та безпекові аспекти // Стратегічні комунікації у міжнародних відносинах. - Монографія. К.: «VADEX», 2019. - с. 285-315
9. Tiezzi Sh. How China Wins Friends and Influences People [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://thediplomat.com/2018/06/how-china-wins-friends-and-influences-people/>
10. Vjola C. The 'dark side' of digital diplomacy: countering disinformation and propaganda [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.realinstitutoelcano.org/wps/wcm/connect/cb0ae82d-f624-4ba9-8e9b-a1ec3569d832/ARI5-2019-Vjola-Dark-side-digital-diplomacy-countering-disinformation-propaganda.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=cb0ae82d-f624-4ba9-8e9b-a1ec3569d832>